

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Ingå bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Individens schyssta bananer

Schyssta bananer

Den krokiga vägen

till fairtrade

Harriet Lamb

LIBRIS FÖRLAG

EN GRÄSROTSRÖRELSE, där människor arbetar tillsammans, samman slutna av en solidaritetstanke och av krav på rättvisa arbetsförhållanden. Aktivister, bönder, fackanslutna, kooperativsamordnare, för eningslivsaktiva, kyrkoanslutna och butiksägare världen över.

Det låter väl inte så illa?

Harriet Lambs *Schyssta bananer – den krokiga vägen till fairtrade*, driver just denna tes. Lamb har sedan 1990-talet arbetat med Fairtrade-rörelsen och ger läsa-

ren ett intressant – och översvalande positivt perspektiv på märkningens framväxt.

Boken handlar om bananer och det priskrig som rasat de senaste decennierna, men också om bomull i Indien, kakao från Ghana och det ständiga flaggskeppet Rättvisemärkt kaffe. Alla varor med det gemensamt att de produceras i utvecklingsländer, för europeiska och nordamerikanska konsumenter – som alla förväntar sig produkter till priser som inte är allt för mycket högre än de icke rättvisemärkta produkterna.

Dagens ”medvetna konsumtion” beskrivs som en gräsrotsrörelse med potential att sätta marknaden i gungning.

Vi får möta en uppsjö av per-

soner, från teoldare till inköpare och aktiva inom fairtrade-rörelsen i Storbritannien. Vi får lära känna dem genom Lambs ögon och ibland alldeles för adjektivtung text (alla verkar ha plirande, nyfikna ögon, vara bredaxlade, ha starka, smidiga kroppar). Det är stundtals glättiga porträtt, men jag tolkar det i slutänden som ett uppriktigt kärleksfullt språk som Lamb virar in dessa individer i.

Problemet är att Lambs berättelse hela tiden slutar vid individerna – och detta är en kritik som behöver göras mot fairtrade-tanken i stort. Det råder inga tvivel om att vissa individer, bönder och plantagearbetare på gårdar som är anslutna till fairtrade får bättre vill-

kor, mer pengar, mindre gift, återinvesteringar och så vidare. Men är det tillräckligt? Och vad händer med de resterande arbetarna i området? Vilka är de gårdar som inte fairtradeansluts och varför?

Dessvärre ges dessa frågor inget utrymme i boken. Fakta och statistik har fått stryka på foten och den eviga problematiken kring huruvida arbetarklassen splittras av att vissa individer tillåts arbeta inom ett schysstare system snuddas knappt vid.

KONSUMENTMAKT ÄR en snårig skog att ge sig in i. Lamb skriver att Rättvisemärkt tar marknadens regler och vänder upp och ner på dem, men att de trots detta, fortfarande verkar på marknadens vill-

kor. Så måste det vara, skriver hon, för det finns inget alternativ i dag.

De senaste årets uppsving för dylika ”pk-märkta” varor beskrivs entydigt positivt. Alla i de konsumerande nationerna ska kunna ösa ur sina fickor, och det handlar mer om att ”ta sig den extra stunden där vid varuhyllan”, för att liksom hitta den rätta solidaritetskänslan.

Men vad säger att detta ansvar måste fortsätta ligga på den enskilda individen?

Det går som sagt inte att förneka att för de cirka sju miljoner arbetare som är anslutna till fairtradeproduktionen har de senaste åren varit revolutionerande. Men den som letar efter en väg ut ur kapitalismen lär återigen bli besviken.

YLVA KARLSSON